

CEP/AC.13/2005/3/Rev.1
23 March 2005

**COMISIA ECONOMICA PENTRU EUROPA
COMITETUL DE POLITICĂ A MEDIULUI**

Întâlnirea la nivel înalt a miniștrilor educației și ai mediului
Vilnius, 17-18 martie 2005
Punctele 5 și 6 ale agendei

**STRATEGIA UNECE PENTRU EDUCAȚIA PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ
adoptată la Întâlnirea la nivel înalt a miniștrilor mediului și educației
de la Vilnius, Lituania**

Viziunea noastră asupra viitorului este a unei regiuni care promovează valori comune precum: solidaritatea, egalitatea și respectul reciproc dintre oameni, țări și generații. Este o regiune caracterizată prin dezvoltare durabilă, vitalitate economică, justiție, coeziune socială, protecția mediului și managementul resurselor naturale, astfel încât să satisfacă nevoile generației prezente fără compromiterea capacității viitoarelor generații de a-și satisface nevoileⁱ.

Educația, pe lângă faptul că este un drept al omuluiⁱⁱ, este o premisă pentru obținerea dezvoltării durabile și un instrument esențial pentru o bună administrare, pentru adoptarea unor decizii în cunoștință de cauză și promovarea democrației. De aceea, educația pentru o dezvoltare durabilă poate ajuta să transforme perspectiva noastră în realitate. **Educația pentru dezvoltare durabilă** dezvoltă și îmbunătățește capacitatea indivizilor, a grupurilor, a comunităților, organizațiilor și a țărilor de a gândi și acționa în favoarea dezvoltării durabile. Ea poate genera o schimbare în mentalitățile oamenilor, potențând capacitatea acestora de a crea o lume mai sigură, mai sănătoasă și mult mai prosperă, îmbunătățind astfel calitatea vieții. **Educația pentru o dezvoltare durabilă** oferă o abordare critică, un grad sporit de conștientizare și puterea de a explora și dezvolta noi concepte, viziuni, metode și instrumente.

Introducere

1. Mandatul de a dezvolta a Strategia derivă din declarațiile Ministerelor Mediului din cadrul UNECE la a 5-a Conferință "Mediul pentru Europa" (Kiev, Mai 2003). Strategia beneficiază de experiența câștigată atât în plan regional cât și global. Aceasta este o contribuție în acord cu Cadrul pentru elaborarea unui draft inițial de implementare a Decadei Națiunilor Unite a Educației pentru Dezvoltarea Durabilă elaborate de UNESCO, și ar trebui folosită ca fundament pentru implementarea regională a Decadei și a rezultatelor Summitului Mondial pentru Dezvoltare Durabilă.

2. Strategia a fost dezvoltată printr-un proces de participare, în care s-au implicat guverne, instituții educaționale, organizații nonguvernamentale și alte organizații internaționale susținătoare ale regiunii UNECE.

3. Această strategie e concepută să faciliteze introducerea și promovarea **educației pentru dezvoltare durabilă (EDD)** în regiunea UNECE și deci, să contribuie la realizarea unei viziuni comune.

4. Regiunea UNECE cuprinde țări cu o mare diversitate culturală și cu variate condiții politice și socio-economice. Perspectivele dezvoltării durabile depind într-o mare măsură de schimbarea stilului de viață și a modelelor de consum și producție, respectând în același timp nevoile țărilor unde combaterea sărăciei este încă o preocupare majoră.

5. În regiune există atât precondițiile cât și nevoia implementării strategiei. Majoritatea țărilor din regiune au pus bazele unui sistem educațional angajând profesori/formatori specializați, asigurând educația de bază, cât și drepturi egale privind educația pentru toți, atingându-se un nivel înalt de alfabetizare, dezvoltând un potențial științific și facilitând participarea societății civile. Totuși, sunt încă provocări la care trebuie să se răspundă, astfel încât să se implementeze efectiv EDD. Sistemul educațional trebuie îmbunătățit în sensul punerii în valoare a naturii interdisciplinare a EDD, trebuie întărită implicarea societății civile, mobilizate resursele instituționale și materiale adecvate.

I. SCOPURI ȘI OBIECTIVE

6. Scopul acestei Strategii este de a încuraja statele membre UNECE să dezvolte și să încorporeze EDD în propriile sisteme de educație formală în toate disciplinele relevante și în educația non-formală și informală. Aceasta va dota oamenii cu cunoștințe și competențe privind dezvoltarea durabilă, făcându-i mai competenți și încrezători, sporind oportunitățile acestora de acțiune pentru o viață productivă și sănătoasă, în armonie cu naturaⁱⁱⁱ și cu preocupările pentru valorile sociale, egalitatea sexelor și diversitatea culturală.

7. Obiectivele acestei strategii, care vor contribui la atingerea scopului, sunt:
 - a. Să se asigure că politicile, reglementările și cadrul operațional susțin EDD
 - b. Să se promoveze **dezvoltarea durabilă (DD)** prin intermediul educației formale, non-formale și informale;
 - c. Să se asigure formarea profesorilor pentru dobândirea competențelor necesare pentru a include DD în activitatea de predare;
 - d. Să se asigure accesul la instrumentele și materialele adecvate pentru EDD;
 - e. Să se promoveze cercetarea în domeniul EDD dezvoltarea EDD;
 - f. Să se consolideze cooperarea în domeniul EDD la toate nivelurile în cadrul regiunii UNECE;

II. DOMENIU

8. Strategia va fi adoptată de statele membre UNECE interesate. Statele din afara regiunii sunt, de asemenea, încurajate să o adopte.
9. Strategia se adresează guvernelor, motivându-le și îndrumându-le în sensul dezvoltării de politici și acțiuni care încorporează DD în educație și învățare, cu implicarea profesorilor și a altor factori de decizie. De vreme ce educația pentru DD trebuie să țină cont de circumstanțele locale, subnaționale, naționale și regionale, pot ieși în evidență diferite aspecte ale DD, în funcție de țară și de sistemul de educație. Această strategie va servi ca un cadru flexibil pentru țările regiunii, dat fiind faptul că, implementarea ei depinde de prioritățile și inițiativele ce se adresează nevoilor și circumstanțelor specifice fiecărei țări.
10. Strategia încurajează parteneriatele și cooperarea interdepartamentală^{iv} și între toți factorii de decizie, stimulând astfel investiția de materiale și resurse umane în EDD.
11. Strategia încorporează prevederile de bază ale Educației pentru Toți: „Îndeplinirea Angajamentelor Colective”
12. Strategia sprijină implementarea comunicațiilor, a educației, a participării publice, a reglementărilor ce au în vedere creșterea gradului de conștientizare a acordurilor de mediu multilaterale și a altor acorduri relevante. Ar trebui, de asemenea, sprijinite: implementarea principiului 10 din “Declarația de la Rio” pe probleme de Mediu și Dezvoltare, Convenția de la Aarhus^{vi}, „Obiectivele Națiunilor Unite ale Dezvoltării pentru acest Mileniu^{vii}”, și Calitatea educației^{viii}, atât prin promovarea modului de luare a deciziilor în mod transparent și responsabil, cât și prin împuternicirea cetățenilor.

III. PRINCIPII

13. Este necesar să fie luată în considerare evoluția semnificației DD. Dezvoltarea unei societăți durabile ar trebui, prin urmare, să fie văzută ca un proces de învățare continuă, explorând problemele și dilemele, ale căror răspunsuri și soluții se pot schimba pe măsură ce experiența noastră se îmbogățește. Obiectivele educaționale ale EDD ar trebui să includă cunoștințe,, aptitudini, capacitatea de înțelegere, atitudinea și valorile.

14. EDD se dezvoltă în continuare ca un concept larg și cuprinzător, reunind aspecte interconectate referitoare la mediu, la probleme economice și sociale. EDD lărgeste conceptul de educație a mediului, care cuprinde un număr din ce în ce mai mare de subiecte legate de dezvoltare. EDD cuprinde, de asemenea, diverse elemente de dezvoltare și alte forme specifice de educație. Prin urmare, educația mediului ar trebui elaborată și completată cu alte domenii de educație, într-o abordare integrată către o educație pentru dezvoltare durabilă.

15. Temele cheie ale DD includ, printre altele: reducerea sărăciei, îndatoririle cetățenești, pacea, etica, responsabilitatea, în contextul local și global, democrația și guvernarea, justiția, securitatea, drepturile omului, sănătatea, egalitatea dintre sexe, diversitatea culturală, dezvoltarea rurală și urbană, economia, modelele de producție și de consum, responsabilitatea civică, protecția mediului, managementul resurselor naturale și diversitatea^{ix} biologică și a naturii. O raportare la teme atât de diverse în EDD necesită o abordare globală.^x

16. O dată cu implementarea EDD trebuie acordată atenție următoarelor domenii: îmbunătățirea educației de bază, reorientarea educației către dezvoltarea durabilă, sporirea gradului de conștientizare publică și promovarea trainingului.

17. EDD trebuie să susțină respectul pentru înțelegerea diferitelor culturi și să-și contribuie lor. Rolul autohtonilor trebuie recunoscut, precum și calitatea de parteneri în procesul dezvoltării programelor educaționale. Cunoștințele tradiționale trebuie apreciate și păstrate ca parte integrantă a EDD.

18. Elevii și studenții, la orice nivel, trebuie încurajați să folosească gândirea și reflecția sistemică, critică și creativă, deopotrivă în context local și global. Acestea sunt condiții prealabile pentru acțiunile pentru dezvoltarea durabilă^{xi}.

19. EDD este un proces ce se desfășoară de-a lungul întregii vieți, începând din copilărie până la educația de nivel superior și cea a adulților și trece dincolo de educația formală. Ca valori, stilurile de viață și atitudinile sunt stabilite de la o vârstă fragedă,

rolul educației având o importanță deosebită pentru copii. Intrucât învățarea are loc pe măsură ce ne asumăm diferite roluri în viață, EDD trebuie să fie considerată un proces desfășurat pe parcursul întregii vieți. EDD trebuie să pătrundă în programele de învățare de la toate nivelurile, inclusiv în formarea profesională, formarea formatorilor, formarea continuă a factorilor de decizie.

20. Educația la nivelul învățământului superior trebuie să contribuie în mod semnificativ la EDD, la dezvoltarea cunoștințelor și competențelor corespunzătoare.

21. EDD trebuie să ia în considerare diversele circumstanțe locale, naționale și regionale, precum și contextul global, în căutarea unui echilibru între interesele globale și cele locale.

22. EDD ar putea, de asemenea, să contribuie la dezvoltarea zonelor rurale și urbane, prin creșterea accesului la educație și prin îmbunătățirea calității acesteia. Acest lucru ar reprezintă în primul rând, un beneficiu pentru locuitorii din mediul rural.

23. Un element central al dezvoltării durabile și deci, vital pentru EDD, îl reprezintă faptul că se adresează dimensiunii etice, inclusiv problemelor de echitate, solidaritate și interdependență în cadrul generației prezente precum și între generații, precum și relațiilor dintre oameni și natură, relațiilor dintre săraci și bogați. Responsabilitatea este inerentă în etică și devine o chestiune practică pentru EDD.

24. Experiența de viață și muncă ar trebui să pătrundă în EDD formală, dincolo de sala de clasă. Formatorii^{xii} implicați în EDD joacă un rol important în facilitarea acestui proces și în încurajarea dialogului dintre elevi și studenți, pe de o parte și autorități și societatea civilă^{xiii}, pe de altă parte. În acest mod, EDD reprezintă o oportunitate pentru educație pentru a depăși izolarea sa față de societate.

25. EDD implică inițiative pentru dezvoltarea unei culturi a respectului reciproc în comunicare și luarea deciziilor, îndreptând atenția, nu doar spre transmiterea de informații, ci și spre facilitarea învățării participative^{xiv}. Prin urmare, EDD ar trebui să fie recunoscută pentru contribuția ei la elaborarea politicilor și luarea deciziilor în mod interactiv și integrat. Rolul EDD în dezvoltarea și intensificarea democrației^{xv} participative ar trebui, de asemenea, luat în considerare, în particular, ca o contribuție în rezolvarea conflictelor în societate și aplicarea justiției, inclusiv prin Agenda Locală 21.

26. EDD necesită cooperare și parteneriat între multiplii factori de decizie. Actorii principali includ: guvernele și autoritățile locale, sectorul educațional și cel științific, sectorul sănătății, sectorul privat, industria, transportul și agricultura, comerțul și sindicatele, mass-media, organizațiile non-guvernamentale, diverse comunități, cetățenii și organizațiile internaționale.

27. EDD ar trebui să promoveze acorduri multilaterale de protecție a mediului și acorduri internaționale relevante legate de DD.

IV. IMPLICAȚII ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI

28. Educația pentru dezvoltare durabilă (EDD) impune o reorientare a sistemului curent, bazat exclusiv pe oferirea de informații, către unul bazat pe tratarea de probleme și identificarea soluțiilor posibile. Așadar, educația ar trebui să își mențină focalizarea tradițională pe disciplinele individuale, și, în același timp, să „își deschidă ușile” față de examinarea multi- și inter-disciplinară a problemelor apărute în situații reale. Acest lucru ar putea avea un impact asupra structurii programelor de învățământ și asupra metodelor de predare, fiind necesar ca pedagogii să nu mai fie exclusiv transmițători, iar elevii să nu mai fie doar receptori. În schimb, atât formatorii cât și cei care învață ar trebui să formeze o echipă.

29. Instituțiile de învățământ din sistemul formal joacă un rol important în dezvoltarea capacităților de la vârste fragede, oferind cunoștințe și influențând atitudinile și comportamentul. Este important să se asigure o bună cunoaștere în ceea ce privește dezvoltarea durabilă (DD) de către toți elevii și studenții, iar aceștia trebuie să fie conștienți de efectele deciziilor ce contravin unui proces de dezvoltare durabilă. O instituție de învățământ, în întregul ei, inclusiv elevii, studenții, profesorii, directorii și părinții, ar trebui să urmeze principiile DD.

30. Este importantă sprijinirea activităților de educație informală și non-formală pentru dezvoltare durabilă, deoarece acestea sunt un complement esențial al educației formale, inclusiv în cazul formării adulților. EDD non-formală are un rol special, deoarece este mai des centrată pe cel format, pune accent pe participare și promovează învățarea pe tot parcursul vieții. Educația informală la locul de muncă adaugă valoare atât angajaților, cât și angajatorilor. Prin urmare, cooperarea între actorii implicați în diversele forme de EDD ar trebui recunoscută și încurajată.

31. Pentru succesul EDD, este extrem de important ca formatorii să beneficieze de o pregătire inițială și formări ulterioare corespunzătoare, precum și de oportunități de a-și împărtăși experiența cu alți colegi. Printr-o cunoaștere temeinică a conceptului de dezvoltare durabilă, precum și a aspectelor specifice domeniului lor de activitate, formatorii pot fi mai eficienți și pot fi un exemplu de urmat de către elevi. Formatorii pot fi mai eficienți și pot deveni exemple de urmat, printr-o cunoaștere sporită a proceselor de dezvoltare durabilă și în special, a aspectelor de DD la locul de muncă. Pregătirea ar trebui, de asemenea, să fie strâns legată de cele mai recente descoperiri în domeniul DD.

32. În EDD, procesul de predare-învățare este considerabil îmbunătățit atât prin utilizarea materialelor didactice de calitate cât și prin asigurarea disponibilității acestora. Astfel de materiale didactice nu sunt însă disponibile în toate țările. Aceasta reprezintă o

problemă atât în educația formală, cât și în educația non-formală și informală. Prin urmare, ar trebui făcute eforturi susținute pentru elaborarea și multiplicarea acestor materiale. Ar trebui încurajată coerența dintre materialele didactice folosite în educația formală și cele folosite în educația non-formală, iar provocarea o reprezintă asigurarea relevanței acestora din perspectiva DD precum și obținerea lor facilă la nivel local.

33. Pentru a fi eficientă, EDD ar trebui:

(a) Să fie abordată în doua moduri: (i) prin integrarea temelor EDD în toate disciplinele, programele și cursurile relevante; și (ii) prin oferirea de discipline, programe și cursuri specifice EDD;

(b) Să se concentreze pe oferirea de experiențe de învățare semnificative care să promoveze comportamentul durabil, inclusiv în instituțiile de învățământ, la locul de muncă, în familie și comunitate;

(c) Să promoveze cooperarea și parteneriatele dintre membrii comunității educaționale și alți factori de decizie. Implicarea mai mare a sectorului privat și a celui industrial în procesele educaționale va ajuta elevii să fie pregătiți pentru progresul tehnologic rapid și schimbările în condițiile de muncă. Activitățile de învățare desfășurate în strânsă relaționare cu societatea îi vor ajuta, de asemenea, să dobândească experiență practică;

(d) Să ofere o imagine asupra problemelor de mediu la nivel global, regional, național și local, utilizând abordarea "ciclului de viață" și punând accent nu numai pe impactul asupra mediului, ci și asupra implicațiilor sociale și economice, și referindu-se atât la mediul natural cât și cel modificat de om;

(e) Să folosească o varietate de metode educaționale adaptate persoanei care învață și orientate pe participare, proces și pe găsirea de soluții. În afară de metodele tradiționale, acestea ar trebui să includă, printre altele, discuții, planificări conceptuale și perceptuale, interogări filozofice, clarificări ale valorilor, simulări, scenarii, modelări, jocuri de rol, jocuri, folosirea tehnologiei comunicațiilor și informației, sondaje, studii de caz, excursii și educație în mijlocul naturii, metoda proiectului, analiza bunelor practici, experiența la locul de muncă și rezolvarea de probleme;

(f) Să fie susținută de materiale didactice relevante, cum ar fi: publicații metodologice, didactice și pedagogice, manuale, ilustrații, broșuri, studii de caz, analize ale bunelor practici, resurse audio și video.

34. Guvernele vor trebui să sprijine educația non-formală și informală, deoarece este esențial a avea cetățeni și consumatori informați pentru aplicarea măsurilor privind sustenabilitatea, inclusiv a prevederilor Agendei locale 21, prin alegerile și acțiunile acestora.

35. Educația non-formală și informală, inclusiv programele de informare a publicului, ar trebui să urmărească furnizarea unei mai bune înțelegeri a legăturilor dintre problemele sociale, economice și de mediu, în context global și local, incluzând și

o perspectivă în timp. Comunitățile, familia, mass-media și ONG-urile sunt actori importanți în informarea publicului în privința DD.

36. Organizațiile non-guvernamentale (ONG-urile) sunt importanți furnizori de educație informală și non-formală, fiind capabile să implementeze procese de informare a cetățeanului, precum și să integreze și să transforme cunoștințele științifice în informații ușor de înțeles. Rolul lor de mediatori, între guvern și public, ar trebui recunoscut, promovat și sprijinit. Parteneriatele dintre ONG-uri, guvern și sectorul privat ar adăuga o valoare considerabilă EDD.

37. Mass-media este o forță importantă în a influența preferințele și stilul de viață al consumatorilor, în special în cazul copiilor și tinerilor. Provocarea constă în a mobiliza know-how-ul și canalele de distribuție ale mass-media pentru a transmite informații demne de încredere și mesaje-cheie privind aspectele legate de DD.

38. Toate sectoarele forței de muncă pot contribui la asigurarea sustenabilității dezvoltării la nivel național, regional și global. O componentă principală în educația pentru dezvoltare durabilă^{xvi} o reprezintă crearea de programe specializate de pregătire care să ofere specialiștilor și factorilor de decizie informații și competențe prin care să contribuie la dezvoltarea durabilă.

39. Prin urmare, formarea profesională și formarea continuă joacă un rol foarte important și ar trebui să fie disponibile tuturor factorilor de decizie și specialiștilor, în special celor cu rol în planificare și management. Formarea profesională și formarea continuă ar trebui să urmărească acumularea cunoștințelor și informarea privind dezvoltarea durabilă. Educația continuă are două arii principale de activitate: (a) îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor; și (b) furnizarea de noi competențe necesare în cadrul diverselor profesii și situații. Formarea continuă este unul dintre domeniile care ar beneficia de pe urma cooperării dintre sectorul educațional, factorii de decizie și comunitate în general.

40. Programele de pregătire ar trebui să cuprindă temele principale ale DD, dar în același timp trebuie să ia în considerație nevoile diferitelor profesii precum și relevanța acestor teme în raport cu diferitele domenii de muncă. Se va acorda o atenție deosebită disciplinelor legate de principala responsabilitate în cadrul unei profesii și de efectele acesteia asupra economiei, societății și mediului.

41. Pentru ca EDD să devină parte dintr-un plan de schimbare către o societate mai durabilă, educația însăși trebuie să fie supusă schimbării. Cercetarea care ar putea contribui la EDD ar trebui încurajată. Este nevoie de o cooperare mai bună și de parteneriate între factorii de decizie din cercetare și cei implicați în procesele de dezvoltare, mergând de la identificarea problemelor la răspândirea și folosirea noilor descoperiri. Rezultatele eforturilor de cercetare și dezvoltare ar trebui să fie comunicate

tuturor actorilor la nivel local, regional și global, și să fie încorporate în diferite componente ale sistemului educațional, în experiență și în practică.

V. CADRUL DE IMPLEMENTARE

1. Implementarea națională/statală

42. Fiecare țară este responsabilă pentru implementarea acestei strategii. Pentru a include perspectivele DD în procesul educațional, va fi necesară o puternică susținere politică la toate nivelele de decizie guvernamentală. În acest scop, se recomandă ca țările să traducă această strategie în limba/limbile lor oficială(e) și, după caz, în cele ale minorităților, să o distribuie autorităților relevante, și să desemneze o zonă de focalizare/punct central de coordonare.

43. Implementarea efectivă a strategiei presupune ca prevederile acesteia să fie integrate în strategiile de planificare, investiții și management ale statului și ale autorităților locale pentru toate nivelurile de educație și pentru toate instituțiile și organizațiile educaționale. În același timp, implementarea strategiei ar trebui să fie în acord cu, și să beneficieze de pe urma altor inițiative relevante statale, bilaterale și multilaterale. Instrumentele legale, economice și de comunicare trebuie adaptate la particularitățile statului. Prin urmare, țările vor implementa prevederile strategiei după cum este cazul, raportându-se la propriul cadru legislativ, politic și operațional.

44. Statele ar trebui să-și identifice obligațiile existente în privința comunicării, educației, participării și informării publicului ce izvorăsc din tratatele internaționale asupra mediului, pentru a le aborda într-un mod coerent în cadrul EDD.

45. Sectorul educațional cuprinde un spectru larg de actori cu sisteme de management diferite de la țară la țară. Este, de asemenea, adaptat pentru oameni de vârste diferite și aflați în diferite momente ale vieții. Provocarea constă în a aborda și a implementa reforma necesară în elaborarea politicilor și cadrul operațional al sectorului educațional, pe bază de încredere, incluziune și subsidiaritate, precum și de a încuraja auto-evaluarea. Este important ca cei responsabili de educația formală, non-formală și informală să coopereze cu alte autorități relevante ale statului pentru implementarea acestei strategii.

46. Cooperarea, împărțirea responsabilităților și conducerea tuturor structurilor relevante ale statului ar trebui recunoscute și consolidate, ca mecanisme importante pentru o bună guvernare. În special ministerele educației și mediului ar trebui să coopereze și să preia conducerea în inițierea și încurajarea integrării aspectelor referitoare la DD în politicile de educație formală, în programele și curriculumul la toate nivelele, și să evalueze implementarea strategiei. Este, de asemenea, necesară o

cooperare strânsă și cu alte autorități publice și factori de decizie, în special cu autoritățile responsabile pentru sectorul economic.

47. Este nevoie de un mecanism de coordonare pentru implementarea strategiei la nivel statal, precum și pentru schimbul de informații și stimularea parteneriatelor dintre diverși actori ^{xvii}. O opțiune ar fi înființarea unei „platforme naționale pentru EDD”, eventual sub tutela consiliilor pentru dezvoltare durabilă sau alte structuri relevante care să reunească specialiști din diverse sectoare de activitate.

48. Planurile de implementare naționale^{xviii} (statale) ar trebui să servească drept element de baza/central pentru implementare. Țările trebuie să se decidă în privința unui organism care va fi responsabil pentru elaborarea planului național de implementare.

49. Planul național de implementare ar trebui elaborat utilizând o abordare participativă. Prin urmare, toate părțile interesate/factorii de decizie relevante ar trebui să fie implicate. Planul trebuie să ia în considerare situația curentă din țară. Recunoscând faptul că statele ar putea dori să își stabilească propriile priorități și calendarul propriu pentru implementare, în acord cu propriile nevoi, politici și programe, prevederile acestui capitol pot servi drept ghid pentru stabilirea planului de implementare. Planurile naționale de implementare ar trebui să abordeze: obiective, activități, măsuri, o schiță de plan temporal (calendar), mijloace de implementare și instrumente de evaluare.

2. Arii/domenii de acțiune

Asigurarea susținerii EDD prin politici, cadru legislativ și operațional

50. Politicile, cadrul legislativ și operațional precum și curriculumul ar trebui să includă și să sprijine EDD. Acțiunile principale pentru a obține această susținere ar putea fi: adoptarea cadrului pentru EDD la toate nivelurile de educație; stimularea cooperării interdepartamentale și dintre factorii de decizie, incluzând stabilirea unor mecanisme consultative, acolo unde este cazul; integrarea principiilor DD în programele de studiu și în cursuri speciale la toate nivelele învățământului superior, în special în pregătirea inițială a profesorilor; îmbunătățirea ofertei și managementului privind facilitățile educaționale referitor la dezvoltarea durabilă și consolidarea legăturilor dintre științele naturale, economice, politice și sociale în cadrul studiilor/cursurilor interdisciplinare, multidisciplinare și specializate. Ar trebui să existe un echilibru între studiile/cursurile interdisciplinare și cele specializate.

Promovarea DD prin educația formală, non-formală și informală

51. Ar trebui încurajată îmbunătățirea informării publicului privind DD atât în și prin instituțiile de învățământ cât și în și prin alți factori: comunitate, familie, mass-media și ONG-uri.

52. Competențele profesionale și cunoștințele privind dezvoltarea durabilă ar trebui îmbunătățite permanent, fiind astfel, parte din procesul de învățare continuă a persoanelor, inclusiv pentru cei care lucrează în sectorul administrației publice, sectorul privat, industrie, transport și agricultură. Va exista mereu o necesitate pentru sporirea cunoașterii și introducerea de competențe noi pentru a da mai multă substanță conceptului de dezvoltare durabilă, multe domenii de expertiză fiind în continuă dezvoltare.

53. Acțiunile principale ar putea fi: oferirea de oportunități de studiu al DD prin educație continuă pentru specialiști, inclusiv pentru cei din management, planificare și mass-media; încurajarea și sprijinirea activităților comunitare de informare în privința DD; dezvoltarea cooperării cu ONG-urile și sprijinirea activităților lor educaționale; promovarea cooperării dintre instituțiile de învățământ formal și organizațiile ce furnizează educație informală și non-formală; încurajarea mass-media în a informa publicul larg despre DD și în a dezbate problemele legate de acest domeniu.

Dezvoltarea competenței în materie de EDD în cadrul sectorului educațional

54. Cadrele didactice, factorii de conducere și decizie de la toate nivelele de învățământ trebuie să își îmbunătățească cunoștințele privind EDD pentru a putea oferi, la rândul lor, sprijin și consiliere în acest domeniu. Prin urmare, sunt necesare eforturi de dezvoltare a competențelor în acest domeniu, la toate nivelurile educației formale cât și non-formale.

55. Acțiunile principale ar putea fi: stimularea dezvoltării de competențe privind cunoașterea aspectelor legate de dezvoltarea durabilă pentru personalul din educație, inclusiv pentru cei cu funcții de conducere; elaborarea de criterii pentru validarea competențelor profesionale legate de EDD; introducerea și dezvoltarea de sisteme de management pentru DD în cadrul instituțiilor de învățământ formal și al activităților de educație non-formală; includerea noțiunii de DD în programele de pregătire inițială și continuă pentru cadrele didactice de la toate nivelurile de învățământ; și încurajarea diseminării experienței de către formatori, atât din sistemul educației formale cât și din cel non-formal.

Asigurarea accesibilității materialelor și instrumentelor educaționale legate de EDD

56. Este necesară crearea de materiale didactice pentru EDD la toate nivelurile de învățământ, atât pentru cursurile generale cât și pentru educația specializată, sau pentru

studiul personal, aceste materiale trebuind de asemenea, adaptate condițiilor și necesităților/nevoilor locale.

57. Acțiunile principale pentru realizarea acestui obiectiv ar putea fi: stimularea elaborării și producției de materiale didactice – preferabil redactate în limba locală – pentru formatori, pentru cei care învață și pentru cercetători, de la toate nivelurile de învățământ și formare; încurajarea dezvoltării și utilizării resurselor electronice, audio, video și multimedia, precum și a mijloacelor vizuale, atât în procesul de predare-învățare cât și în diseminarea informațiilor; înlesnirea accesului la resurse și informații legate de EDD, prin Internet și alte mijloace electronice; asigurarea coerenței dintre materialele folosite în educația formală și cele folosite în educația non-formală și informală, elaborarea de strategii de diseminare în acest domeniu.

Promovarea cercetării și dezvoltării EDD

58. Există o necesitate pentru activități de cercetare și dezvoltare în diverse domenii ale EDD, cum ar fi: metode eficiente de predare, instrumente de evaluare, formarea atitudinilor și valorilor, dezvoltarea instituțională/școlilor și implementarea tehnologiei informației și comunicării. Activitățile de cercetare și dezvoltare asupra EDD trebuie să ofere în mod continuu o bază pentru dezvoltarea EDD.

59. Rezultatele eforturilor de cercetare și dezvoltare ar trebui diseminate actorilor de la nivel local, regional și global, și încorporate în diversele componente ale sistemului educațional.

60. Acțiunile principale pentru realizarea acestui obiectiv ar putea fi inițierea și promovarea cercetării în domenii cum ar fi: conținutul EDD și metodele de învățare și predare; efectele economice ale EDD și stimulentele pentru EDD; modalitățile de includere a conceptelor DD în cadrul diferitelor discipline, cu accent pe cercetarea ce prezintă simultan diferite dimensiuni ale DD; indicatori și instrumente de evaluare pentru EDD; și diseminarea rezultatelor cercetărilor și furnizarea exemplelor de bună practică.

3. Cooperarea internațională

61. Cooperarea în domeniul educației pentru dezvoltare durabilă, în afară de a ajuta dezvoltarea și îmbunătățirea EDD în fiecare dintre țări, ar putea de asemenea, să promoveze înțelegerea și încrederea reciprocă, precum și respectul pentru valorile culturale, construind astfel, relații de prietenie între popoare și națiuni și contribuind la pacea și bunăstarea lumii.

62. La nivel regional există o necesitate de a analiza și facilita implementarea strategiei, și de a susține cooperarea în domeniul EDD. Procesul regional ar trebui, de

asemenea, să ia în considerare și alte evenimente legate de Decada Națiunilor Unite pentru EDD și ar trebui privit ca o contribuție la inițiativa globale privind EDD.

63. Regiunea are un bogată experiență în ceea ce privește cooperarea internațională în materie de educație, în special în învățământul superior. Un număr de rețele naționale și subregionale, grupuri de lucru educaționale, asociații universitare au început elaborarea unor forme multidisciplinare de educație care să furnizeze soluții pentru problemele legate de DD. Se pune problema folosirii optime a acestor experiențe pentru a promova EDD. O altă provocare o reprezintă cercetarea aspectelor conexe EDD, care încă nu au un rol important la nivel internațional. Este, de asemenea, nevoie de cooperare internațională privind EDD la nivel școlar și preșcolar.

64. Se recomandă acordarea unei priorități deosebite forumurilor regionale și subregionale care reunesc membri ai comunității educaționale, cum ar fi funcționari publici, cadre didactice și cercetători, precum și alți actori relevanți, cu scopul asigurării schimbului de experiență și a bunelor practici privind DD și EDD.

65. Natura complexă a EDD cere ca, în afară de comunitatea educațională, și alți actori internaționali relevanți să fie invitați să lucreze în parteneriat pentru implementarea strategiei. Acest lucru este relevant în special în cazul cooperării internaționale care are drept scop dezvoltarea cunoștințelor și competențelor privind DD ale specialiștilor și factorilor de decizie.

66. Experiența și necesitățile variază de la o zonă la alta în regiunea UNECE. Cooperarea subregională trebuie consolidată. În acest fel, se va putea lucra îndeaproape asupra acelor probleme care sunt mai presante în cazul unei regiuni anume, ajutând astfel țările din acea zonă să obțină cele mai bune rezultate în practică.

67. Este, în continuare, necesar să se determine necesitățile speciale ale diferitelor subregiuni. Un accent deosebit trebuie acordat țărilor din Europa de Est, Caucaz, Asia Centrală (zona EECCA)^{xix}, și Europa de Sud-Est, pentru ca acestea să-și rezolve principalele probleme în materie de educație pentru mediu și pentru dezvoltarea durabilă. Unele din aceste probleme se datorează lipsei de materiale didactice adecvate, folosirii ineficiente a capacității instituțiilor de învățământ superior și cercetare, insuficienței de formatori calificați, lipsei de informare, precum și absenței cooperării interdepartamentale și între factorii de decizie în materie de EDD. O altă problemă de abordat în zona EECCA și Europa de Sud-Est este calitatea slabă a educației copiilor din zona rurală, precum și lipsa de resurse umane și financiare pentru dezvoltarea EDD în această zonă. Prin urmare, sprijinirea dezvoltării instituționale, furnizarea de sprijin financiar, precum și sprijinul în programele educaționale și de cercetare și în cele pentru informarea publicului privind DD, în țările cu economie în tranziție, trebuie să fie recunoscute ca priorități importante și să fie analizate de către guverne, organizații relevante și donatori^{xx}.

68. Acțiunile principale pentru realizarea acestui obiectiv ar putea fi: consolidarea alianțelor și rețelelor regionale și subregionale existente privind EDD, și încurajarea programelor de twinning, cooperarea bilaterală și parteneriatele; folosirea, după cum este necesar, a instrumentelor legislative internaționale, cum ar fi Convenția de la Aarhus, și alte tratate relevante, pentru a crește gradul de informare în privința DD; înlesnirea schimbului de experiență și a bunelor practici, a inovațiilor și informațiilor cu privire la experiența națională și proiectele desfășurate în cooperare, pe probleme legate de EDD, spre exemplu folosirea instrumentelor TIC și pagina web a UNECE (Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite); includerea EDD în programele bilaterale și multilaterale relevante; încurajarea ONG-urilor și altor grupuri principale să participe în cooperarea internațională în materie de EDD; promovarea și coordonarea evenimentelor internaționale pentru informare privind DD; și încurajarea schimbului de experiență.

69. Pentru a asigura conducerea și comunicarea regională eficientă, este necesară stabilirea de puncte focale/centrale privind EDD, în toate statele membre UNECE și în toate organizațiile internaționale relevante. Un comitet director cuprinzând reprezentanți ai sectoarelor de educație și mediu (sau alte sectoare relevante) ar putea fi stabilit pentru a urmări implementarea strategiei. Procesul „Mediul pentru Europa” poate fi folosit ca o platformă partenerială pentru cooperarea regională privind EDD, iar Comitetul UNECE privind Politicile de Mediu poate acționa ca un organism care să analizeze progresele în implementarea strategiei în acord cu programul de lucru al Comitetului.

70. La următoarele Conferințe „Mediul pentru Europa”, miniștrii ar putea dori să discute progresele făcute în implementarea strategiei, pe baza rapoartelor naționale sau a altor rapoarte relevante. Analizele asupra mediului ar putea, de asemenea, să includă și o evaluare a eforturilor țării respective în materie de EDD.

4. Roluri și responsabilități

71. Guvernele trebuie să joace un rol proactiv în promovarea și facilitarea implementării strategiei în țările lor. Ele ar trebui să evalueze în mod constant progresul în implementarea strategiei la toate nivelele de conducere.

72. Autoritățile educaționale locale și instituțiile de învățământ formal sunt încurajate să își asume responsabilitatea pentru implementarea prevederilor relevante ale strategiei și să monitorizeze progresele făcute.

73. Factorii de decizie relevanți, inclusiv autoritățile locale, sectorul educațional și cel științific, sectorul privat, sectorul medical, sectoarele de industrie, transport și agricultură, sindicatele, mass-media, ONG-urile, diverse comunități, popoarele și

organizațiile internaționale sunt invitate să își definească prioritățile și să ia asupra lor responsabilitatea pentru implementarea strategiei.

5. Aspecte financiare

74. Asigurarea resurselor financiare adecvate pentru implementarea strategiei este o condiție importantă pentru succesul ei. Pentru a evalua exact costurile implementării măsurilor necesare realizării obiectivelor strategiei și câștigul din această investiție, este esențial să se înțeleagă importanța educației în introducerea politicii și practicii DD în societate. Educația ar trebui să fie considerată ca fiind o investiție care va avea succes pe termen lung.

75. Costul implementării acestei Strategii, trebuie să fie asigurat, în general, de fiecare țară.

Guvernele ar trebui să se asigure totodată, că sunt disponibile fonduri corespunzătoare. Multe dintre acțiunile propuse pot fi încorporate în acțiunile curente de dezvoltare din sectorul educațional. Unele dintre acțiuni pot fi mai ușor finalizate ca proiecte subregionale sau regionale.

76. Guvernele ar trebui să ia în considerare utilizarea bugetului și a stimulentele financiare pentru a finanța EDD pentru toate formele de educație, inclusiv introducerea burselor pentru EDD și dezvoltare instituțională în instituțiile educaționale. Ar trebui făcute eforturi pentru a include componentele EDD în programe bilaterale și multilaterale. Parteneriatele pot fi formate și trebuie încurajate să caute sprijin, inclusiv sub forma contribuțiilor în natură, de la agențiile de finanțare internaționale și sectorul privat. În prima etapă de implementare a Strategiei, asistența financiară pentru unele regiuni, în particular pentru EECCA și țările Europei de sud-est, este foarte importantă în a ajuta aceste țări să inițieze procesul.

6. Evaluare și calendar

77. Pentru a evalua implementarea strategiei, trebuie stabilit un calendar/program, și trebuie stabiliți indicatori. Determinarea oamenilor să acționeze în favoarea DD este o problemă de calitate a educației și a rezultatelor formării acestora. Introducerea aspectelor privind DD în toate formele și la toate nivelurile educației este un proces de lungă durată, de aceea rezultatele pot fi măsurate numai după o perioadă mare de timp.

78. Implementarea Strategiei trebuie privită ca un proces continuu. Totuși, pentru a înlesni evaluarea progresului, se propun trei faze pentru implementare:

Faza I (până în 2007): bazele temeinice ale inițierii implementării: este recomandat ca fiecare țară să identifice ceea ce este deja realizat corespunzător prevederilor strategiei. Aceasta ar include: o analiză a politicilor actuale, cadrul legal și operațional,

mecanismele financiare, activitățile educative, și, de asemenea, identificarea oricăror obstacole sau lipsuri. Ar trebui luate în considerare acțiuni remediale pentru prevenirea punctelor slabe precum și elaborarea unui plan național de implementare .

Ar trebui elaborate metode de evaluare și indicatori, în special cei calitativi, pentru implementarea EDD. La conferința “Mediul pentru Europa”, miniștrii pot demonstra angajamentul privind strategia, pot sărbători succesele obținute, pot preenta problemele întâmpinate și preocupările, precum și progresul privind aplicarea strategiei naționale.

Faza II (până în 2010): Implementarea prevederilor strategiei ar trebui să fie în desfășurare. În acest sens, țările trebuie să analizeze progresul făcut în implementarea strategiei naționale și să o revizuiască, dacă este cazul.

Faza III (până în 2015 și după această dată): țările trebuie să fi făcut un progres considerabil în implementarea EDD.

79. Trebuie luate în considerație o serie de aspecte pentru a ajuta evaluarea centrată pe proces și stabilirea punctelor de referință în implementarea strategiei. Exemple de astfel de aspecte pot fi: identificarea liderilor și a coordonatorilor pentru a conduce implementarea Strategiei; politicile, cadrul legal și operațional care sprijină strategia; cadrul pentru cooperare interguvernamentală și între factorii de decizie și parteneriatele; relevanța curriculumului și a programelor educative; formarea inițială și continuă privind problemele legate de DD, în particular pentru formatori; instrumente și materiale pentru EDD; cercetarea și dezvoltarea EDD; dezvoltarea educației nonformale și informale; implicarea mass-media și impactul avut asupra celor formați.

ⁱ Vezi și Comisia Mondială privind Mediul și Dezvoltarea, “Viitorul nostru comun”, 1987

ⁱⁱ Vezi și Declarația privind Educația pentru Dezvoltare durabilă; a cincea Conferință a miniștrilor “mediul pentru Europa”

ⁱⁱⁱ Declarația de la Rio privind Mediul și Dezvoltarea stabilește că ființele umane se află în centrul preocupărilor pentru dezvoltarea durabilă și că acestea sunt îndreptățite la o viașă sănătoasă și o viață productivă, în armonie cu natura. (vezi și Planul de implementare, Summit-ul mondial privind dezvoltarea durabilă, Națiunile Unite, 2002)

^{iv} Între organisme de stat

^v Planul de acțiune de la Dakar, UNESCO, 2000

^{vi} Convenția UNECE (Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite) privind accesul la informație, Aarhus (Danemarca), 1998

^{vii} Declarația Națiunilor Unite, Adunarea Generală, a 8-a întâlnire, 2000

^{viii} Comunicarea comună a miniștrilor educației, a 32-a Conferință generală a UNESCO, 2003

- ix Vezi și Cadrul pentru proiectul de schemă de implementare a Decadei pentru Educația pentru dezvoltarea durabilă, UNESCO, 2003
- x Vezi Declarația privind Educația pentru dezvoltare durabilă.
- xi Vezi Declarația privind Educația pentru dezvoltare durabilă
- xii Formatorii sunt: profesorii, instructorii și toți specialiștii cu scopuri educaționale precum și liderii voluntari din educație.
- xiii Vezi Declarația privind Educația pentru dezvoltare durabilă
- xiv Declarația de la Salonic, Grecia, 1997.
- xv Agenda 21.
- xvi Vezi Cadrul pentru implementarea Decadei pentru Educație pentru Dezvoltare Durabilă
- xvii Unele țări au introdus abordarea „managementul cunoașterii”
- xviii Pentru țările cu o structură federală, toate referințele la planurile naționale se aplică și planurilor statale sau sub-statale, acolo unde este cazul
- xix A se vedea de asemenea parteneriatele pe probleme de mediu din regiunea europeană: Strategia de Mediu pentru Țări Est-Europene, din Caucaz și Asia Centrală. Cadrul strategic; A Cincea Conferință Ministerială “Mediul în Europa”, Kiev, 2003
- xx A se vedea, de asemenea, Planul de Implementare; Summit-ul Mondial pentru Dezvoltare durabilă